

Afwegingskader voor een kindvriendelijke stad of gemeente

Toelichting bij het portfolio

Steden en gemeenten die kandideren voor het label Kindvriendelijke Steden & Gemeenten dienen bij de jury een portfolio in. Zowel eerste indieners als lokale besturen die hun label verlengen (een eerste, tweede... keer) dienen een dossier in aan de hand van dezelfde criteria. Een toelichting bij de verschillende elementen van dit portfolio vind je in deze nota.

Praktisch

Eerste keer indienen

Het portfolio bezorg je ten laatste op vrijdag 12 juni 2026 aan het secretariaat van de jury: jimmy.wertelaers@bataljong.be.

Na de indiendatum neemt de jury de portfolio's door en formuleert ze een aantal vragen. Op dinsdag 29 september, donderdag 1 oktober of vrijdag 2 oktober 2026 krijg je de kans om in een gesprek met de jury een antwoord te formuleren op deze vragen. De stad of gemeente vaardigt naar dit gesprek een zelf samengestelde delegatie af. Ook externen kunnen deel uitmaken van de delegatie. Na het gesprek buigt de jury zich over het volledige dossier (portfolio en gesprek) en beslist ze om het label al dan niet toe te kennen. Deze beslissing wordt gemotiveerd in een deliberatieverslag en aan het lokaal bestuur bezorgd.

De labeluitreiking vindt plaats op maandag 16 november 2026. De toekenning van het label door de jury en de aanvaarding ervan door het gemeentebestuur houdt een bijzonder engagement in.

Verlengen

Het portfolio bezorg je ten laatste op woensdag 25 maart 2026 aan het secretariaat van de jury: jimmy.wertelaers@bataljong.be.

Na de indiendatum neemt de jury de portfolio's door en formuleert ze een aantal vragen. Op donderdag 4 of vrijdag 5 juni 2026 krijg je de kans om in een gesprek met de jury een antwoord te formuleren op deze vragen. De stad of gemeente vaardigt naar dit gesprek een zelf samengestelde delegatie af. Ook externen kunnen deel uitmaken van de delegatie. Na het gesprek buigt de jury zich over het volledige dossier (portfolio en gesprek) en beslist ze om het label al dan niet toe te kennen. Deze beslissing wordt gemotiveerd in een deliberatieverslag en aan het lokaal bestuur bezorgd.

De labeluitreiking vindt plaats op maandag 16 november 2026. De toekenning van het label door de jury en de aanvaarding ervan door het gemeentebestuur houdt een bijzonder engagement in.

Het portfolio

Het portfolio bestaat uit maximum 25 bladzijden. Naast het portfolio kan je ook beperkt bijlagen toevoegen aan je dossier. Verplichte bijlagen zijn de strategie Kindvriendelijke Stad of Gemeente en de formele goedkeuringen daarvan door het college van burgemeester en schepenen en door de gemeenteraad. Andere bijlagen worden enkel ter info toegevoegd. De jury is er niet toe gehouden deze door te nemen. Zorg ervoor dat alle aan te tonen zaken behandeld zijn in het portfolio. Nummer alle bijlagen, maak een overzichtspagina van de bijlagen en verwijst in je portfolio gericht naar de genummerde bijlagen (en bij uitgebreide documenten (zoals de strategie) naar concrete pagina's binnen de bijlage). Het portfolio en elke bijlage dient doorgestuurd te worden als apart document.

Waarom een toelichting?

Deze toelichting heeft als doel om lokale besturen te ondersteunen bij het uitwerken van het portfolio. Per (deel)criterium uit het portfolio vind je enkele kapstokken, insteken, voorbeelden die je kunnen helpen bij het vormgeven van het portfolio. Je kan je hierdoor laten inspireren, maar de focus binnen elk (deel)criterium bepaal je zelf. Ga voldoende concreet in op hoe je elk (deel)criterium invult, zodat de jury een duidelijk beeld krijgt waarvoor de stad of gemeente staat en waar je in de toekomst naartoe wil.

Ongeacht welk traject een lokaal bestuur doorlopen heeft of in welke context ze werkt aan kindvriendelijkheid, de jury zal alle voordrachten tot het behalen van het label toetsen aan deze criteria.

Een kindvriendelijk beleid, voor wie?

Een kindvriendelijk beleid is er ten voordele van alle inwoners, ook van kinderen en jongeren in kwetsbare contexten. Een beleid dat vertrekt vanuit kinderrechten zorgt dat geen enkel kind en geen enkele jongere uit de boot valt. Hun belangen en meningen/perspectieven worden meegenomen in alle beslissingen die een stad of gemeente neemt en er is oog voor hun noden en ontwikkeling.

In termen van leeftijd heeft het Kinderrechtenverdrag betrekking op alle kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar. Een strategie kindvriendelijkheid houdt dus minstens rekening met de noden, belangen en het actorschap van kinderen en jongeren vanaf de geboorte tot en met 18 jaar. Deze leeftijdsgrenzen zijn relatief. Problemen en thema's zijn vaak complex en overschrijden leeftijdsgrenzen. Een stad of gemeente die kindvriendelijk beleid wil maken, kan dus flexibel met deze onder- en bovengrenzen omgaan volgens de lokale context en thema's die er spelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan beleid rond prenatale opvolging of jeugdwerkloosheid.

Engagementsverklaring kindvriendelijkheid

Door dit portfolio in te dienen, engageert de stad of gemeente zich om kindvriendelijkheid op te nemen als één van de kerndoelstellingen binnen het gemeentelijk beleid. De stad of gemeente geeft daarmee aan dat ze doorheen haar beleid de rechten van kinderen en jongeren verankert in overeenstemming met onderstaande principes.

Elke stad of gemeente moet de rechten van kinderen en jongeren op lokaal niveau realiseren en implementeren. Dit kan op veel manieren gebeuren en is niet altijd evident. Een kindvriendelijke stad of gemeente kiest bewust om hier extra op in te zetten en hanteert kindvriendelijkheid als barometer voor goed lokaal beleid, in functie van de leefbaarheid voor alle inwoners.

Een kindvriendelijke stad of gemeente beschouwt kinderen en jongeren als volwaardige deelnemers en erkent hen in hun eigenheid en diversiteit, hun leefwereld, hun manier van zijn en hun leeftijdsgebonden gedragingen. Volwaardig actorschap betekent dat een beleid hen (pro)actief betreft om deel uit te maken van de stad of gemeente, er mee over na te denken en ze mee vorm te geven.

Kindvriendelijkheid is breed en gaat over alle levensdomeinen van kinderen en jongeren. Kindvriendelijkheid heeft daardoor raakvlakken met nagenoeg alle lokale beleidsdomeinen. Een kindvriendelijk beleid is met andere woorden een horizontale kwaliteitsreflex. Het label belooft het engagement om continu aan kindvriendelijkheid te werken en aan de verankering van de rechten van kinderen en jongeren in lokaal beleid.

Kindvriendelijkheid is een dynamisch, veranderlijk proces, waarin er steeds nieuwe aspecten en uitdagingen naar boven komen. Ook noden en belangen veranderen immers. Dit heeft een impact op hoe de rechten van kinderen en jongeren geconcretiseerd (moeten) worden. Rechten van kinderen en jongeren zijn de norm, en dit steeds binnen de reële en actuele context. Er is niet één recept om kinderrechten te vertalen en te operationaliseren. Werken aan kindvriendelijkheid is ook een constante evaluatie van en reflectie op het gevoerde beleid.

De jury bekroont met het label het proces dat lokale besturen opzetten, de strategie die ze ontwikkelen en uitvoeren om kindvriendelijk beleid te maken en de resultaten van dat proces en die strategie. Kindvriendelijkheid werpt slechts vruchten af mits een engagement op lange termijn van vele stakeholders binnen het lokale beleid. De bekroning van zo'n engagement met een label, doet terecht verwachtingen toenemen ten aanzien van het beleid. Werken aan kindvriendelijk beleid stopt niet met het ontvangen van het label, het is een engagement op lange termijn.

De criteria in het portfolio

De jury toetst aan de hand van het portfolio volgende criteria af:

- **CRITERIUM 1:** Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente werkt vanuit een gedeelde en gemandateerde visie op kinderen en jongeren.
- **CRITERIUM 2:** Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente (h)erkent en geeft ruimte aan de diversiteit onder kinderen en jongeren en aan de diversiteit aan contexten waarin kinderen en jongeren opgroeien.
- **CRITERIUM 3:** Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente voert een permanente dialoog met kinderen en jongeren en houdt zo een vinger aan de pols.
- **CRITERIUM 4:** In een Kindvriendelijke Stad of Gemeente kunnen kinderen en jongeren een beroep doen op kwaliteitsvolle basisvoorzieningen.
- **CRITERIUM 5:** Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente stimuleert en faciliteert solidariteit en wederzijdse betrokkenheid zodat duurzaam samenleven mogelijk wordt.

In deze toelichting staan we stil bij elk criterium, en verduidelijken we wat lokale besturen die willen kandideren voor het label precies dienen aan te tonen. We starten met een globale toelichting bij elk van de 5 criteria: waarom is dit criterium een cruciaal element van een Kindvriendelijke Stad of Gemeente? Elk criterium is vervolgens onderverdeeld in aan te tonen deelcriteria. Ook bij elk deelcriterium geven we een korte toelichting. Elk criterium eindigt met de vraag om sterktes, uitdagingen en werkpunten aan te geven. Dat houdt in dat binnen voorgaande deelcriteria geen perfectie wordt verwacht: er mogen nog leerpunten en werkpunten zijn, zolang ze opgevolgd en aangepakt worden. Als bijvoorbeeld wordt gevraagd dat draagvlak voor en eigenaarschap over de visie, missie en strategie verweven zit doorheen het lokale bestuur, toon je onder dat deelcriterium aan hoe verweven alles nu al zit. Onder het laatste deelcriterium licht je toe waar de visie, missie en strategie nog niet verankerd zitten en hoe je dat denkt aan te pakken. Of wanneer gevraagd wordt om aan te tonen dat de basisvoorzieningen toegankelijk zijn voor alle kinderen en jongeren, beschrijf je de toegankelijkheid voor verschillende groepen kinderen en jongeren op dit moment. Indien er groepen uit de boot vallen, neem je dit op onder het laatste deelcriterium.

De (deel)criteria zijn gebaseerd op de bouwstenen uit het *inspiratiekader voor een kindvriendelijke stad of gemeente*. De bouwsteen 'In een kindvriendelijke stad of gemeente neemt de overheid de regierol in handen en werkt ze samen met burgers en het maatschappelijk middenveld' zal geëvalueerd worden in de deelcriteria. We raden aan om het inspiratiekader actief te gebruiken in het lokale proces naar kindvriendelijk beleid en in het opmaken van het dossier Kindvriendelijke Stad of Gemeente dat voorgelegd wordt aan de jury.

Naast het aantonen van de (deel)criteria verwacht de jury ook enkele formele vereisten (p5) en bevraagt ze het proces naar de strategie (p6).

We verwachten dat steden en gemeenten doorheen het portfolio hun eigen klemtonen en nuances leggen. Het portfolio weerspiegelt het unieke verhaal van elke gemeente.

De jury zal doorheen heel de procedure (portfolio en gesprek) aandacht hebben voor volgende procesmatige insteken:

- **Draagvlak:** zowel intern ambtelijk als intern politiek, als extern (denk aan middenveldactoren, inwoners waaronder kinderen en jongeren);
- **Analyse als basis van beleid:** beleidskeuzes dienen gestoeld te zijn op cijfers, signalen van stakeholders, beleving en inzichten van kinderen en jongeren... De jury kan bijvoorbeeld doorvragen naar welke analyses geleid hebben tot keuzes in strategische doelstellingen, in mandaten, in budgetten...;
- **Transversaliteit:** kindvriendelijk beleid moet integraal door de organisatie lopen. Alle diensten en sectoren nemen beleidsverantwoordelijkheid op. Permanente dialoog met kinderen en jongeren (criterium 3) mag bijvoorbeeld niet enkel verankerd zitten bij één dienst, beleidsdomein of ambtenaar maar moet doorheen de hele organisatie toegepast worden;
- **Visievorming en uitwerking daarvan op strategisch niveau en tot op actieniveau:** er moet een lijn zitten in analyses die het lokaal bestuur maakt, de visie op kindvriendelijkheid die daardoor vorm krijgt en de doelstellingen, acties en mandaten die moeten leiden tot het waarmaken van die visie.

Formele vereisten

Voeg aan het portfolio als bijlage de langetermijnstrategie Kindvriendelijke Stad of Gemeente toe. De jury verwacht eveneens in de bijlage een formele goedkeuring van dit document door de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen.

Dit strategisch document bevat volgende onderdelen:

- de visie Kindvriendelijke Stad of Gemeente;
- de strategische doelstellingen en bijhorende acties;
- de mandaten en budgetten om de strategie uit te voeren;
- een toelichting over hoe de strategie geïmplementeerd wordt of zal worden in de algemene beleidsplanning van het lokaal bestuur.

M.b.t. de manier waarop de strategie geïmplementeerd wordt in de algemene beleidsplanning, verwacht de jury toelichting te krijgen over hoe kindvriendelijkheid geïntegreerd wordt in de ruimere beleidsplanning van het lokaal bestuur (bijvoorbeeld in het strategisch meerjarenplan) en hoe kindvriendelijkheid een impact heeft op het strategisch beleid van de stad of gemeente (bijvoorbeeld in het uitwerken van andere beleidsvisies en -plannen).

Proces tot kindvriendelijkheid

Hoe hebben jullie het proces naar het uitwerken van de strategie aangepakt? Welke stakeholders, in het bijzonder kinderen en jongeren zelf, waren betrokken en op welke manier? Welke inhoudelijke keuzes, bijvoorbeeld rond prioriteren van uitdagingen, maakten jullie en wat gaf daarin de doorslag? Hoe evalueren jullie dit proces? Benoem de belangrijkste principes en stappen.

Onder deze vraag verwacht de jury beknopt zicht te krijgen op het traject dat het lokaal bestuur aflegde. De belangrijkste kantelpunten, keuzes en samenwerkingen kunnen hier een plek krijgen, alsook de manier waarop deze geëvalueerd worden.

Criterion 1: Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente werkt vanuit een gedeelde en gemandateerde visie op kinderen en jongeren.

Een blik op de visie en ambities van de kandiderende stad of gemeente o.v.v. rechten van kinderen en jongeren en kindvriendelijkheid.

Een gedeelde en gemandateerde visie op kinderen en jongeren, op hun maatschappelijke rol en op wat een kindvriendelijk lokaal beleid inhoudt, is een cruciale voorwaarde in de uitbouw van een Kindvriendelijke Stad of Gemeente. Een strategie Kindvriendelijke Stad of Gemeente die werkt aan en vanuit een gedeelde visie zorgt voor draagvlak, stimuleert eigenaarschap en actorschap waarbij alle partners zich deel voelen van het kindvriendelijk verhaal en ervaren dat ze hier een actieve bijdrage aan kunnen leveren. In een Kindvriendelijke Stad of Gemeente wordt deze visie ook geconcretiseerd en als werkinstrument gehanteerd in beleid en praktijk.

1.1 Geef weer waar jullie als Kindvriendelijke Stad of Gemeente voor staan (missie) en voor gaan (visie).

Via dit deelcriterium wil de jury zicht krijgen op de identiteit en ambities van de stad of gemeente.

Een missie geeft het bestaansrecht van je stad of gemeente als Kindvriendelijke Stad of Gemeente weer: waar staan jullie voor? Het is het fundament van je organisatie, gaat over wie je in de kern bent en waar je voor staat (vandaag de dag). Een visie beantwoordt de vraag: waar gaan we voor als Kindvriendelijke Stad of Gemeente? De visie geeft de richting aan waarin je met je beleid wil evolueren, omschrijft waar je voor gaat richting de toekomst, je toekomstdroom.

De visie en missie die je opneemt in je portfolio mag een verkorte versie zijn. Een langere versie dien je op te nemen in het strategisch document.

1.2 Toon aan hoe de centrale principes van rechten van kinderen en jongeren en het Kinderrechtenverdrag hun uitwerking vinden in beleid en praktijk:

- Het principe van non-discriminatie (Artikel 2)
- Het belang van het kind (Artikel 3)
- Het recht op leven, overleven en ontwikkeling (Artikel 3)
- Het recht gehoord te worden en ernstig te worden genomen (Artikel 12)

Het Kinderrechtenverdrag reikt vier leidende principes aan:

1. Het principe van non-discriminatie (Artikel 2)
2. Het belang van het kind (Artikel 3)
3. Het recht op leven, overleven en ontwikkeling (Artikel 6)
4. Het recht gehoord te worden en ernstig te worden genomen (Artikel 12)

Door het implementeren van de vier principes erkennen we kinderen en jongeren als volwaardige burgers en garanderen we tegelijkertijd hun noodzakelijke bescherming. In het portfolio toon je aan hoe de stad of gemeente met haar strategie kindvriendelijkheid deze vier principes wil realiseren in beleid (bv. visie en doelstellingen) en praktijk (bv. acties, samenwerkingen, interne reflectieprocessen).

1.3 Toon aan dat het draagvlak voor en het eigenaarschap over de visie, missie en strategie verweven zit doorheen het hele lokale bestuur (politiek en ambtelijk). Geef weer hoe draagvlak en eigenaarschap ook bij externe partners, buiten het lokaal bestuur, aanwezig zijn.

Uit het portfolio moet blijken dat verschillende diensten, over beleidsdomeinen heen, de visie, missie en strategie mee ontwikkelen, uitdragen en uitwerken. Naast de formele goedkeuring van de strategie door college en gemeenteraad, wil de jury onder dit deelcriterium te weten komen op welke manier verschillende mandatarissen eigenaarschap voelen over en ambassadeur zijn van kindvriendelijkheid.

1.4 Benoem de sterktes, uitdagingen en werkpunten die voor jouw stad of gemeente voorliggen op het vlak van dit criterium. Geef aan hoe de stad of gemeente met deze informatie aan de slag zal gaan.

Benoem waarin je als stad of gemeente goed bent m.b.t. draagvlak van en eigenaarschap over de missie, visie en strategie en welke uitdagingen er open liggen.

Voor eerste indieners, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je aan het begin van je proces, waar wil je binnen zes jaar staan? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Voor verlengers, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je 6 jaar geleden, waar wil je binnen zes jaar staan en wat wil je daarvoor doen? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Criterium 2: Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente (h)erkent en geeft ruimte aan de diversiteit onder kinderen en jongeren en aan de diversiteit aan contexten waarin ze opgroeien.

Met en voor wie maak je kindvriendelijk beleid?

Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente heeft een breed en diepgaand zicht op wie de kinderen en jongeren zijn die leven en komen in de stad of gemeente. Lokale besturen moeten demografische vooruitzichten voor hun stad of gemeente mee in rekening brengen bij het ontwikkelen van een lokaal kindvriendelijk beleid. De grootste evolutie in bevolkingssamenstelling de voorbije jaren is een stapsgewijze verschuiving richting steeds diversere groepen binnen de (lokale) samenleving en diverse subgroepen daarbinnen. Bouwen aan een Kindvriendelijke Stad of Gemeente betekent dan ook leren omgaan met diversiteit en werken aan een actief pluralistische samenleving. Dit betekent dat diversiteit tussen mensen herkend en erkend wordt en bijdraagt aan duurzaam samenleven. Het kinderrechtenverdrag definieert een duidelijke ondergrens voor het omgaan met diversiteit, namelijk het respecteren van het non-discriminatiebeginsel: kinderen en jongeren mogen niet gediscrimineerd worden op basis van geslacht, religie, leeftijd, taal, gezinssamenstelling, sociaaleconomische achtergrond, verblijfstatus, huidskleur etc. Tegelijk vraagt werken vanuit diversiteit grote inspanningen, waaronder een passend lokaal beleid op basis van een gedragen visie op diversiteit.

2.1 Geef een beeld van het profiel van de kinderen en jongeren die wonen en leven in de stad of gemeente, in al hun diversiteit, en van de leefwerelden waarin diverse groepen kinderen en jongeren opgroeien in de stad of gemeente.

Om een kindvriendelijk beleid te voeren is het belangrijk dat wie instaat voor dit beleid, voldoende kennis heeft van en voeling heeft met de doelgroep. Weten wie de kinderen en jongeren in de stad of gemeente zijn, waarmee ze bezig zijn, waar ze graag komen en waar niet... Dit vanuit data en leefwereldonderzoek.

In het portfolio toon je aan dat er een goed zicht is op alle kinderen en jongeren die in de stad of gemeente wonen, leven, komen. Het portfolio bevat geen overzicht van statistische gegevens, wel een analyse en interpretatie van de verzamelde gegevens.

Integreer bij het maken van dit beeld kruispuntdenken: kinderen en jongeren worden nog te vaak enkel vanuit één identiteit benaderd: iemand is jong, iemand heeft een migratieachtergrond of iemand heeft een beperking. In realiteit heeft iedereen een meervoudige identiteit en zijn verschillende elementen verbonden met elkaar. Zo zal je migratieachtergrond bijvoorbeeld invloed hebben op hoe je je beperking ervaart¹.

¹ Kindbeeld: hoe kijk jij naar kinderen en jongeren? | Kenniscentrum Kinderrechten (keki.be)

2.2 Geef de visie van de stad of gemeente op diversiteit weer en licht toe welk beleid vanuit die visie gevoerd wordt.

Samenleven in diversiteit kan tegelijkertijd verrijkend zijn én gepaard gaan met spanningen en conflicten. Geef weer vanuit welke visie op diversiteit het lokaal bestuur omgaat met diversiteit onder haar inwoners, met name kinderen en jongeren. Toon aan hoe die visie leidt tot concreet beleid tot op actieniveau.

2.3 Licht toe hoe de stad of gemeente haar regierol opneemt inzake het (h)erkennen en ruimte geven aan diversiteit en hoe, met welke stakeholders, inwoners en partners je hiervoor samenwerkt.

De realisatie van een kindvriendelijke stad of gemeente doet appèl op de verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Tegelijkertijd gaan overheden alsmaar meer partnerschappen aan met burgerinitiatieven, middenveldactoren of (zelf)organisaties. Licht toe hoe het lokaal bestuur op het vlak van omgaan met diversiteit haar regierol opneemt en doordacht samenwerkt met partners, stakeholders en inwoners.

2.3 Benoem de sterktes, uitdagingen en werkpunten die voor jouw stad of gemeente voorliggen op het vlak van dit criterium. Geef aan hoe de stad of gemeente met deze informatie aan de slag zal gaan.

Benoem waarin je als stad of gemeente goed bent m.b.t. omgaan met en beleid maken rond diversiteit bij kinderen en jongeren en welke uitdagingen er open liggen.

Voor eerste indieners, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je aan het begin van je proces, waar wil je binnen zes jaar staan? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Voor verlengers, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je 6 jaar geleden, waar wil je binnen zes jaar staan en wat wil je daarvoor doen? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Criterium 3: Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente voert een permanente dialoog met kinderen en jongeren en houdt zo een vinger aan de pols.

Hoe maken kinderen en jongeren mee kindvriendelijk beleid?

Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente erkent kinderen en jongeren als medeburgers en stelt zich tot doel dit medeburgerschap verder te versterken. Participatie van en dialoog met kinderen en jongeren staat met andere woorden centraal in een Kindvriendelijke Stad of Gemeente. Participatie via permanente dialoog houdt in dat het geen eenmalige activiteit is waarbij kinderen en jongeren hun stem kunnen laten horen en waarbij beleidsmakers vervolgens aan de slag gaan. Het is een voortdurend proces van in dialoog gaan met kinderen en jongeren, zowel op formele als op informele manier, zowel in structuur als in cultuur en zowel geïnitieerd door het lokaal bestuur als door kinderen en jongeren zelf.

3.1 Geef weer hoe de stad of gemeente kinderen en jongeren erkent als medeburgers en welke doelstellingen en impact het lokaal bestuur hiermee beoogt.

Wat is de visie van de stad of gemeente op medeburgerschap van en permanente dialoog met kinderen en jongeren, hoe kijk je ernaar? Geef ook weer welke impact je hiermee wil hebben, wat je ermee wil bereiken. Beschrijf bijvoorbeeld hoe kinderen en jongeren moeten kunnen merken dat ze volwaardig medeburger zijn in jouw stad of gemeente.

3.2 Verduidelijk welke concrete keuzes de stad of gemeente maakt om permanente dialoog met alle kinderen en jongeren over het lokaal kindvriendelijk beleid mogelijk te maken.

Bij een permanente dialoog eindigt de dialoog met kinderen en jongeren niet bij de beleidsvoorbereiding maar is participatie een permanent proces, met ook aandacht voor terugkoppeling. Dit vergt inzet van middelen en personeel. Toon aan dat het bestuur zich engageert dit budget en personeel toe te wijzen.

In een kindvriendelijke gemeente heeft het lokaal beleid aandacht voor alle kinderen en jongeren die in de gemeente wonen, in al hun diversiteit. Toon aan dat wanneer het lokaal bestuur in gesprek gaat met kinderen en jongeren, dat gebeurt met alle kinderen en jongeren. Geef weer welke keuzes en beslissingen gemaakt worden om dit mogelijk te maken. Dit criterium is gekoppeld aan criterium 2.1. Wanneer uit de analyse blijkt dat de jonge bevolking in de gemeente op een bepaalde manier is samengesteld, moet die samenstelling gereflecteerd worden in het profiel van de kinderen en jongeren die participeren aan en betrokken worden bij de opmaak van een strategie kindvriendelijkheid.

3.3 Toon aan dat stads- of gemeentebreed, overheen verschillende beleidsdomeinen, aan deze permanente dialoog met kinderen en jongeren wordt meegewerkt.

Toon aan dat permanente dialoog met kinderen en jongeren niet bij enkelingen of één dienst zit. Geef weer hoe in verschillende geledingen binnen het lokaal bestuur permanent in dialoog gegaan wordt met kinderen en jongeren.

3.4 Toon aan dat de input die je krijgt via de permanente dialoog met kinderen en jongeren, impact heeft op beleid en praktijk.

In dialoog treden met kinderen en jongeren en signalen oppikken over hoe zij de stad of gemeente beleven, is niet vrijblijvend. Als met de input niets gedaan wordt, creëer je schijnparticipatie en weerstand om de dialoog te blijven aangaan. Geef een zicht op welke weg de input van kinderen en jongeren aflegt binnen de besluit- en beleidsvorming en hoe die input finaal impact heeft.

3.5 Licht toe hoe de stad of gemeente haar regierol opneemt inzake permanente dialoog met kinderen en jongeren, hoe en met welke stakeholders, inwoners en partners je hiervoor samenwerkt.

De realisatie van een kindvriendelijke stad of gemeente doet appèl op de verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Tegelijkertijd gaan overheden alsmaar meer partnerschappen aan met burgerinitiatieven, middenveldactoren of (zelf)organisaties. Licht toe hoe het lokaal bestuur op vlak van permanente dialoog met kinderen en jongeren haar regierol opneemt en doordacht samenwerkt met partners, stakeholders en inwoners. Geef onder andere weer hoe het lokaal bestuur omgaat met signalen die gecapteerd worden via partners en stakeholders, en hoe die signalen hun weg vinden naar het lokale kindvriendelijke beleid.

3.6 Benoem de sterktes, uitdagingen en werkpunten die voor jouw stad of gemeente voorliggen op het vlak van dit criterium. Geef aan hoe de stad of gemeente met deze informatie aan de slag zal gaan.

Benoem waarin je als stad of gemeente goed bent m.b.t. permanente dialoog met kinderen en jongeren en welke uitdagingen er open liggen.

Voor eerste indieners, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je aan het begin van je proces, waar wil je binnen zes jaar staan? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Voor verlengers, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je 6 jaar geleden, waar wil je binnen zes jaar staan en wat wil je daarvoor doen? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Criterium 4: In een Kindvriendelijke Stad of Gemeente kunnen kinderen en jongeren beroep doen op kwaliteitsvolle basisvoorzieningen².

Welke voorzieningen maken kindvriendelijkheid mogelijk?

Scholen, veilige fietspaden, openbaar vervoer, sport- en spelinfrastructuur, etc. zijn allemaal basisvoorzieningen voor kinderen en jongeren. Basisvoorzieningen zijn hulpbronnen die van fundamenteel belang zijn voor de realisatie van rechten van kinderen en jongeren. Ze zorgen ervoor dat de basisnoden en -behoeften van kinderen en jongeren worden vervuld. Het recht op onderwijs stelt weinig voor zonder scholen. Het recht op fysieke integriteit in het verkeer kan maar worden gerealiseerd door middel van een kindvriendelijke verkeersinfrastructuur met veilige fiets- en wandelpaden of toegankelijk openbaar vervoer. Speelpleinen en sportvelden dragen bij aan de realisatie van het recht op vrije tijd. Precaire woonomstandigheden zetten alle rechten van kinderen en jongeren onder druk.

Basisvoorzieningen kunnen mentale ruimte, fysieke ruimte of digitaal zijn. De kwaliteit van deze ruimtes wordt bepaald door de mate van veiligheid, door de toegankelijkheid en bereikbaarheid, de mate waarop ze afgestemd zijn op de lokale context en de leefwereld van kinderen en jongeren. In kwaliteitsvolle basisvoorzieningen mogen en kunnen kinderen en jongeren 'zijn' en zich uiten. Voorzieningen vormen een uitdagende, stimulerende, inspirerende en veilige context om zich te ontplooien.

4.1 Geef een beeld van de basisvoorzieningen die aanwezig zijn voor kinderen en jongeren in de stad of gemeente en geef weer in welke mate ze afgestemd zijn op de heersende noden en behoeften.

De jury verwacht hier geen opsomming van alle basisvoorzieningen, maar een eigen selectie van voorzieningen die in de context van jouw stad of gemeente en in de leefwereld van kinderen en jongeren die wonen en komen in de stad of gemeente belangrijk zijn. Omdat ze ruim aanwezig zijn of net omdat er een tekort is. Een gemeente met veel scholen wordt wel eens een onderwijsgemeente genoemd. De identiteit van de gemeente en welke en hoeveel kinderen en jongeren er veel tijd doorbrengen wordt dan voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezigheid van scholen. Een landelijke en uitgestrekte gemeente wordt vaak geconfronteerd met een tekort aan openbaar vervoer met impact op de leefwereld, autonomie en kansen van kinderen, jongeren en hun gezinnen.

4.2 Alle kinderen en jongeren moeten de mogelijkheid hebben om bij te dragen aan en te wegen op de uitbouw van de kwalitatieve basisvoorzieningen. Geef weer hoe dit uitgangspunt toegepast wordt binnen één van de basisvoorzieningen die bij deelcriterium 4.1 opgenomen werden.

Toon aan dat de permanente dialoog met kinderen en jongeren moet leiden naar impact op beleid en praktijk. Ook in de uitbouw van kwalitatieve basisvoorzieningen die relevant zijn in hun leefwereld moet hun stem, behoeften en beleving meegenomen worden. Door hun

²Een uitgebreide toelichting van het begrip 'kwaliteitsvolle basisvoorzieningen' vind je in het [inspiratiekader Kindvriendelijke Steden en Gemeenten](#)

medezeggenschap in de manier waarop basisvoorzieningen vormgegeven worden, wordt de dienstverlening zo toegankelijk en kindvriendelijk mogelijk. In de meest uitgewerkte vorm kan dit zelfs betekenen dat kinderen en jongeren het (mede-)eigenaarschap van basisvoorzieningen kunnen claimen.

4.3 Toon aan dat de basisvoorzieningen toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren in al hun diversiteit.

Je kan hiervoor gebruik maken van de 7 B's³ die drempels voor toegankelijkheid in beeld brengen: bruikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bereikbaarheid, bekendheid, begripbaarheid, betrouwbaarheid.

4.4 Licht toe hoe de stad of gemeente haar regierol opneemt inzake de uitbouw van kwalitatieve basisvoorzieningen, hoe en met welke stakeholders, inwoners en partners je hiervoor samenwerkt.

De realisatie van een kindvriendelijke stad of gemeente doet appèl op de verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Tegelijkertijd gaan overheden alsmaar meer partnerschappen aan met burgerinitiatieven, middenveldactoren of (zelf)organisaties. Licht toe hoe het lokaal bestuur op vlak van kwaliteitsvolle basisvoorzieningen haar regierol opneemt en doordacht samenwerkt met partners, stakeholders en inwoners.

4.5 Benoem de sterktes, uitdagingen en werkpunten die voor jouw stad of gemeente voorliggen op het vlak van dit criterium. Geef aan hoe de stad of gemeente met deze informatie aan de slag zal gaan.

Benoem waarin je als stad of gemeente goed bent m.b.t. kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en welke uitdagingen er open liggen.

Voor eerste indieners, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je aan het begin van je proces, waar wil je binnen zes jaar staan? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Voor verlengers, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je 6 jaar geleden, waar wil je binnen zes jaar staan en wat wil je daarvoor doen? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

³Zeven B's als analysekader om drempels in kaart te brengen en weg te werken

Criterium 5: Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente stimuleert en faciliteert solidariteit en wederzijdse betrokkenheid zodat duurzaam samenleven mogelijk wordt.

Hoe verbinden we met ons kindvriendelijk beleid kinderen en jongeren met elkaar en met andere inwoners?

Rechten van kinderen en jongeren realiseren is niet enkel een zaak van formele structuren. Het vraagt eveneens een sterk sociaal weefsel met aandacht voor gemeenschapszin en een gevoel van verbondenheid met medebewoners. In een diverse samenleving bestaat een stad of gemeente niet uit één enkele gemeenschap, maar is die gekleurd door de aanwezigheid van tal van gemeenschappen, die vaak ook door elkaar heen lopen (kruispuntdenken). Kinderen en jongeren maken veelal zelf deel uit van meerdere gemeenschappen die hetzij geografisch gebonden zijn doordat men in een bepaalde wijk, buurt of straat woont, hetzij door iets dat gedeeld wordt zoals een religie, naar eenzelfde school gaan, tot een virtueel netwerk behoren, etc. Gemeenschapszin doet een sterk appèl op solidariteit en wederzijdse verantwoordelijkheid.

Dit betekent dat het medeburgerschap van kinderen en jongeren niet kan worden begrepen zonder rekening te houden met het burgerschap van andere groepen in de samenleving. Hoe verhouden de rechten en belangen van alle groepen zich ten opzichte van elkaar? De rechten van kinderen en jongeren staan niet boven die van anderen. Maar de minder sterke positie van kinderen en jongeren vraagt wel garanties dat hun belangen evenwaardig doorwegen. Belangen van kinderen en jongeren moeten gerealiseerd worden in samenspraak, en soms in tegenspraak, met andere belangen.

5.1 Maak concreet hoe het beleid inzet op een sterk sociaal weefsel en verbondenheid tussen alle inwoners. Doe dit aan de hand van een concreet voorbeeld.

Heb bij de keuze van het voorbeeld aandacht voor het feit dat de jury geen ad-hocactie verwacht maar een uitloper van beleidskeuzes die passen in een bredere visie. Kader dit voorbeeld ook zo.

5.2 Licht toe hoe de stad of gemeente haar regierol opneemt inzake het stimuleren en faciliteren van solidariteit en wederzijdse betrokkenheid en hoe ze hierrond samenwerkt met stakeholders, inwoners en partners.

De realisatie van een kindvriendelijke stad of gemeente doet appèl op de verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Tegelijkertijd gaan overheden alsmaar meer partnerschappen aan met burgerinitiatieven, middenveldactoren of (zelf)organisaties. Licht toe hoe het lokaal bestuur op vlak van solidariteit en duurzaam samenleven haar regierol opneemt en doordacht samenwerkt met partners, stakeholders en inwoners.

5.3 Licht toe hoe je in de stad of gemeente omgaat met conflicten die voortkomen uit samenleven in diversiteit en/of uit belangenconflicten tussen verschillende bewoners en wat je daaruit leert.

'Kindvriendelijk is mensvriendelijk'. En toch zullen in sommige situaties de belangen van kinderen en jongeren niet aansluiten bij de belangen van anderen. Ook de groep kinderen en jongeren zelf is geen homogene groep. Belangen binnen deze groep kunnen ook in conflict staan. Wat is de visie van de stad of gemeente hierop? Hoe wordt de realisatie van de rechten van kinderen en jongeren gezien in relatie tot de rechten van andere bewoners? Hoe gaat men om met deze spanningsvelden? Welke overwegingen maakt de stad of gemeente hierin?

5.4 Geef weer hoe de stad of gemeente ervoor zorgt dat de kansen van àlle kinderen, jongeren en hun contexten geoptimaliseerd worden, en dat beleid en aanbod aangepast is aan de noden van verschillende groepen in de lokale samenleving.

Proportioneel universalisme draagt bij aan het wegwerken van sociale ongelijkheden. Het lokale (kindvriendelijk) beleid of acties daarbinnen kunnen zich richten op iedereen (universeel), maar toepassingen kunnen intensiever zijn naarmate doelgroepen kwetsbaarder zijn en meer obstakels moeten overwinnen (proportioneel). Toon aan hoe dit principe zijn uitwerking vindt in kindvriendelijk beleid en praktijk.

5.5 Benoem de sterktes, uitdagingen en werkpunten die voor jouw stad of gemeente voorliggen op het vlak van dit criterium. Geef aan hoe de stad of gemeente met deze informatie aan de slag zal gaan.

Benoem waarin je als stad of gemeente goed bent m.b.t. solidariteit en duurzaam samenleven en welke uitdagingen er open liggen.

Voor eerste indieners, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je aan het begin van je proces, waar wil je binnen zes jaar staan? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Voor verlengers, zet uit op een as van 0-10: waar sta je nu, waar stond je 6 jaar geleden, waar wil je binnen zes jaar staan en wat wil je daarvoor doen? Geef weer hoe je de komende zes jaar wil werken op basis van deze sterktes, uitdagingen en werkpunten. Hoe krijgt dit een vertaling in strategische doelstellingen, acties en een beleid rond kindvriendelijkheid? Hoe zal de stad of gemeente dit opvolgen en/of evalueren?

Verlengen

Lokale besturen die het label willen verlengen (een eerste, tweede, derde... keer) tonen dezelfde criteria aan als eerste indieners. Ze beantwoorden daarnaast onderstaande vragen omtrent budgetten en impact van hun kindvriendelijk beleid.

Budgetten voor kindvriendelijkheid

Hoe evalueer je de ingezette personeels- en werkmiddelen de voorbije zes jaar? Hoe zal je na verlenging bijsturen en budgetten strategisch blijven opvolgen? Beperk je tot een halve pagina.

Reflectievraag: impact op kinderen en jongeren

Welke impact heeft de strategie Kindvriendelijke Stad of Gemeente de voorbije zes jaar gehad op (de leefwereld van) kinderen en jongeren? Welk verschil heeft inzetten op kindvriendelijkheid gemaakt de voorbije jaren? Welke impact had je willen zien maar is niet gerealiseerd? Hoe komt dit? Welke impact willen jullie de komende zes jaar realiseren?

Een Kindvriendelijke Stad of Gemeente neemt kindvriendelijkheid op als één van haar kerndoelstellingen en verankert zo de rechten van kinderen en jongeren doorheen het beleid.

Bataljong vult het secretariaat van de jury en het voorzitterschap van de stuurgroep van het label Kindvriendelijke Steden & Gemeenten in. Met vragen over kindvriendelijke steden en gemeenten kan je terecht bij Amber Daniels, via amber.daniels@bataljong.be of 03 740 76 44. Meer info over het label? Kijk eens op www.kvsg.be.